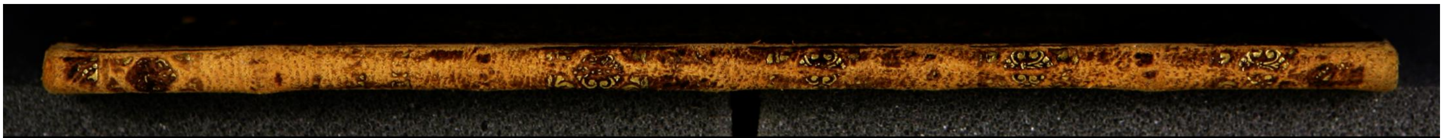
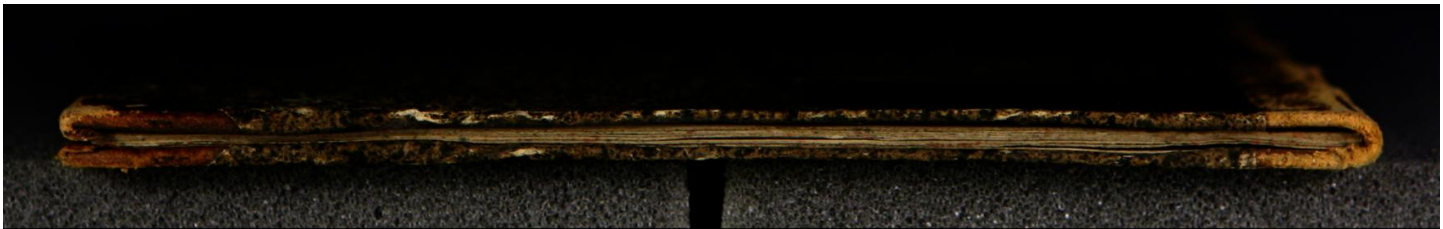
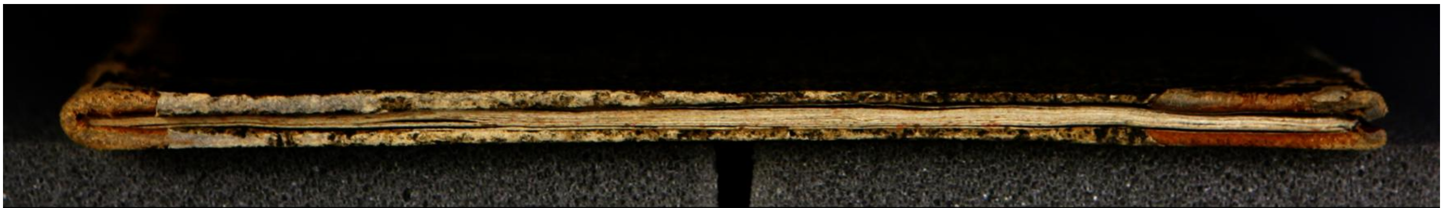
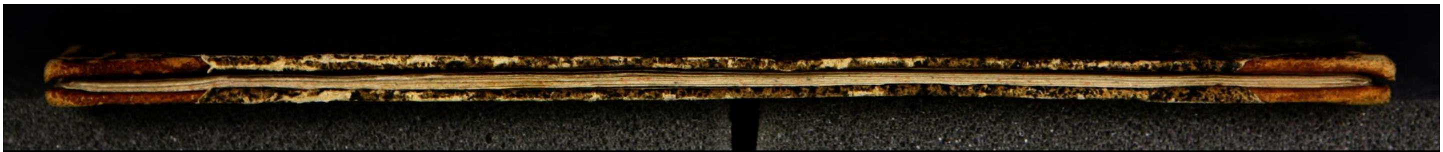
Chrysostomi
Lamentatio
Ecclesiæ

1529

Lamentatio eccle-
sie versibus exposita. tertio die pẽtecostes Haffnie. in ede Virgini Matri sacra decantata Olauo Chrisostomo Autore

Luce Undecimo

❧ Ve vobis legisperitis quia tulistis clauem sciẽtie. ipsi nõ introistis et eos qui introibãt vetuistis Cum aũt hec ad illos diceret. ceperũt legisperiti ꝛ pharisei grauiter isistere ꝛ captiose interrogare eũ de multis. insidiãtes ei ꝛ querentes aliquid venari ex [illegible] eiꝰ quo accusarent [illegible]

Petrus Laurentij inutilis

Christi seruus Candido Lectori gratiam.
optat ⁊ pacem a Deo Patre nostro
⁊ Dño nostro Jesu Christo

NON est necesse Lector Amice Carmen hoc (quod ecclesie lamentatio inscribitur) vt tibi cõmẽdem Tu ipse velim legas ⁊ posito affectu ⁊ veritatis odio expendas non ad lesbiã sed veritatis regulã Atq3 glaucomate inuidie a mẽtis oculo remoto prudẽs iudica Neq3 enim me latet q̃d ait Mãtuan⁹ ille Baptista Inuidie morbo presẽs male iudicat etas Qui morbus tã eos potissimum inuasit (quorũ etiam cordi alte infixus est) qui cõtempto ⁊ post tergũ pıecto verbo Dei veritatis inditto. mũdum sequũtur ⁊ diligũt. qui cũ praua grauẽtur ⁊ afflictẽtur scelerum cõsciã nolũt tñ errores. malos mores veris oratiõibus ⁊ certis argumẽtis prodi vt mũdo palam fiant Pharisaice enim hypocrysis est velle iustam ⁊ sanctam apparere etiam cum scelerate ⁊ impie agit Et nolle prodi cũ nũq̃ resipiscere cogitet persistit enim ceptis etsi nõ ore facit tñ hypocriticis Mercurium suum orat dicens Da mihi fallere da iustum sctmq3 videri Noctem peccat[illegible]audibus obice nubem Hinc quicqu d pecca[illegible]e[illegible] imposturas ipsorum detegit malum. n[illegible]ereticum mox clamãt Cum ipsi interim su[illegible]car hereticj imo hereticissimi nihilq3 aliud [illegible]llius vereq3 apostolice ecclesie nocẽtissima pestis. labes ⁊ macule Vt inquit diuus Petrus Quod etiam hec oratio vere iugra

Baptista Mantuan⁹

Pharisaismi natura

Oratio hypocritar

ii. Petri. ii.

atq3 modeste nobis ob oculos ponit/ quam ideirco Christiane lector tibi stanneis calamis excusam exhibemus vt legas & leges agnoscas in quantã calamitate spũs Ecclesia Dei Spõsa Christi p̃cipitata sit ob verbi ne dicam neglectum verum detestabilẽ atq3 inexpiabilem illum cõtemptum deinde defectũ verorum Episcoporum hoc est ministrorũ & doctorũ verbi dei.& puri impermixtiq3 Jesu Christi sermõis Dormitauerũt enim aliquot seculis pastores Assur Et in diuitiis potentia & delitiis.soporati sunt Cum grex dispersus esset variis & peregrinis doctrinis/ hõim decretis & traditiõibus Et simplex populus & indoctum vulgus per abrupta vitiorum graderetur sequẽs a longe ignorantiam vanitatem mẽdacium exemplum nocentissimos istoꝝ luporum mores pastorum noĩe vanissime se venditantium.vnde merito ij lamentari & queri poterant qui cum viderent se seduci exẽpils & hoĩm doctrinis a via veritatis abduci sequi tñ cogebantur si non mẽte corpore tamen & externa hypocrisi.cernentes interim periclitari populum & ecclesiam vel hypocrisi & mendatio vel ex tã peccati & maiorũ voragine Donec iam Dei benignitate verbum Dei rursum euigilare cepit & nõnulli suscitari boni pastores qui verbo veritatis & pura ecclesiastica doctrina pascant Hinc spes est lamentãtem ecclesiam postliminii iure spolium suum id est verbum dei recepturã Et in veris pastoribus(qui pascent in veritate.leticia & iocũditate spũs)gauisuram Quid aũt huiusmodi/hec habet oratio lege iudicio expende & tum demũ fer censuram puto tibi probatum iri ac placiturũ quod solidũ est & christiana subsistit veritate/.quodq3 res ipsa & veritas doceat manifeste & ante oculos ponit Vale in Christo

Naum iii

Lector ⁊ p ecclesia spōsa illa Christi tot modis nūc misere adflicta Deum nobiscū assidue ora quo erepta luporum faucibus valeat sponso suo Christo cum omni pace ⁊ tranquillitate seruire Amen

Ad Franciscum Vormordum amstelredamum
non infime classis Theologum/nec non in
Vrbe Mallmogen. cōcionatorem
incorruptissimum Decasti
cha nūcupatoria Ola
uo Chrisostomo
Autore

Carmina fata quibus sua tristia ecclesia luget
Francisce/ haud tetrica suscipe frōte precor.
Si minus arridēt verubus iugulentur acutis
Et pascant tineas condita sub tenebris.
Sed si digna putes cōmunem cernere lucem
Fac viuant stellis ante notata tuis.
Nūc sub Aristarco te viuant aut moriantur
Sūt tua sunt penitus iure relicta meo.
Te patrem agnoscant post hac pariterq; patronū
Ore bioneo sint ope tuta tua.

NOn me latet viri ornatiſſimi quanta dicen
di copia inſtructum. tum multiiuga veterum
eruditione quaſi ebriũ eſſe oportet eum qui
cum laude de re quapiam verba factur⁹ pro
deat: maxime in tam frequenti vtriuſq; litte
rature peritiſſimorum virorum cõuentu: a
pud quos ne Cicero quidem (quo nihil
quicꝙ maius. ſi vires eloq̃ntie ſpectes. vnq̃;
habuit latium) ſine animi trepidatione dicendi munus obiret
ne dum ipſe qui artem dicendi vix procul. ⁊ quaſi per trãſennã
inſpexerim Noui aurium veſtrarum non vulgares delicias viri
eloq̃ntiſſimi. quibus nihil placet quod nõ ſit ad Cleanthis vel Ari
ſtophanis lucernam elaboratum quamobrem non auſus fuiſſe;
apud vos concionaturus hodie. ſuggeſtum hũc conſcẽdere. vnde
verſtros omnium oculos in me vnũ cõiectos video. precipue cũ
nihil in medium adferre queam qđ nõ ſit vel e triuio petitũ vel
rus ſordidũ nõ ſpiret. niſi magnifici huius achademie rectoriſq;
iperioſa autoritas huc me impuliſſ;. qui vt eſt maiorum imagini
bus illuſtriſſimus ita preter vtriuſq; iuris nõ mediocrem periti
am humanioribus litteris eſt litteratiſſimus | Cui ob ſingu
larem in me beneuolentiam. non tantũ fortunas meas ſed meip
ſum quoq; debeo | tãtũ abeſt vtquicquam vel audeam vel de
beam vnquã recuſare ꝙ cum magnopere velle intelligã Nõ Re
thorices aut Dialectices encomion. nõ philoſophie patrocinium
Non ſapientie laudem Non deniq; ſtudiorꝫ oim que hac tempeſ
tate veluti ab inferis ad ſuperas auras reuocata reuiuiſcũt. proſ
perum ſucceſſum neruoſa oratione proſecuturus venio | quando
quidem de iis omnibus multas multarꝫ non in elegantes oratiões
annis ſuperioribus ad nauſeã vſq; non ſemel audiuiſtis Verũ ec
cleſie querelam ſeu ſi ſic vultis lamentacõem verſibus vulgaris
monete muſis bñ fortunantibus viſum eſt mihi hodie decantare
idq; non tam ingenii oſtentandi quã exercitandi gratia fatiam nõ
ꝙ viam aliorꝫ pedibus tritam cõtempnẽdam ducã (vt ſcioli qui
dam forte ſomniẽt) Sed quia ab incunabulis (vt aiunt) ad ora
tionem pedibus ligatam quam ſolutam magis affectus fueram
ſemper Ceterum vt quod inceptũ eſt eo felicius exeat. operepreci
um duco vt oẽs vno ore iuxta chriſtianam cõſuetudinem multo
laudatiſſimam prius aures diuinas feriamus noſtris precib⁹. quã
negotium nobis propoſitum aggrediamur dicentes

Christe faue votis, audaciq; annue cepto
Fac portum optatū nostra carina petat

In tua lactentum soluisti encomia linguas
Fac nostra in laudes ora sonare tuas

Et tua quo pmitur iamdudum ecclesia durum
Solue iugum, imposuit quod pharisea manus

Iam queso Viri Candidissimi
qualecūq; est hoc poema
equis mētibus et
purgatis auri
b9 excipite

Dic mihi spōsa dei dic scā ecclesia mrē
Quid lamētaris qd tātas ore qrelas
Fūdis. et īmēso manāt tua lumina fletu
Sideris quōdā fulgorib⁹ emula stell'
nō sec⁹ ac dēs⁹ cadit imber nube soluta
Cum madet ois humus decurrūtqz vndiqz riuj
Montibus et torrēs stagnascit vallibus imis
Cur deiectus humi vultus? cur scissa capillos
Mesta solo resides et plāgis pectora palmis
pectora que canas. vincunt candore pruinas
Scithoniasqz niues paric cum marmore terre
Sic quōdam Niobe bis septem pignora fleuit
Cesa sagittiferi crudeli vulnere phoebj
Sic luxisse ferūt Meliagri fata sorores
Ultima cōiecto fatalj stipite flāmis
Donec aues facte petierūt aera pennis
Sic etiam heliades fleuerūt funera fratris
Qui patris excussus quadrigl pnus in vndas
Decidit et pauido nomen vocāt ore paternum
Nūc stant populee spectantes flumina frondes
Fare age que tanta est lachrimar̄ causa tuar̄
Comprime singultus altoqz a pectore ductos
Infelix gemitus. et linguam voce resolue
Nam magl est animū clausum sub pectore vulnus
Fit leuius. fido quando narratur achate
Hei mihi non vna est lachrimandj causa dolores
Mille p̄munt anim maior res ipsa qrela

Materieqꝫ minor luctus. si mille sonarent
Linguis ora mihi. facũdaqꝫ. Dina periclis
Hessitet in labiis non cõsequor oïa verbis
Vulnera que nobis fecerunt hostica tela
Plura mihi restant sũmus nisi pacis amator
Christus (olympiaca qui lapsus ab arce paterno
Moriger imperio subiturus tegmina carnis
Vt genus humanum sub libertatis habenas
Mitteret vnde prius deceptum fraude Sathanis
Genes iii Exciderat paradisiacis dum vixit in hortis)
Adueniat laturus opem fiducia nulla
Rebus in humanis nec spes est vlla salutis
Tot fidei violenti hostes seuiqꝫ Tyranni
In mea iurati grassantur viscera ferro
Quot nũquã vidit campus marathonius olim
Dux vbi Milciades cõtriuit robora Xerxis
Atqꝫ triumphali rediit sublimis honore
Per pãdioneas populo plaudente plateas
Nec tam feruebant nũmeroso milite canne
Tela vbi romuleo sidonia tincta cruore
Cum fera Carthago rerum caput ambiit esse
Alludit ad historiam q̃ est Exodi xiiii Hinc manus Egypti iussu Pharaonis ad arma
Saguinolenta ruit / stat ferro perdere gentem
Quam genui Christo lustrali flumine lotam
In spem promisse terre qui limite longo
Distat ab Egypto veterꝫ cultrice Deorum
Aut reuocare fugam populi noua regna petentis

Ad seruile iugum. multos qd gesserat annos
Hinc Amelechite nudāt in viscera ferrum
Quesitisq3 diu prohibentes sedibus vti
Hinc procul in campis ingēti cuspide telum
Stat latis vibrans. q coelum vertice pulsat
Inferior nulla Poliphemo parte philisteus
Solus Stentorea me in prelia voce lacessit
Terrentur silue. sonitu. terretur Olimpus
Nullus adest Moses pūgnis ad sydera tensis
Qui prece pūgnabit. nō Josue qui rotet ensem
per medias acies hostili saguine tinctum
Dauid q ille procul qui cote philistea sternat
Si vacet annales priscos ab origine rex
Et lactantis adhuc cunabula voluere mundi
Denicq3 si libeat percurrere nomina regum
Qui populus sub quoq3 fuit que tempora leges
Judice te qn̄ magis inpunita potestas
Aut via liberior quis in crimina vite
Confer si libeat cum nostra etate. p̄ora
Secula. que sacri cecinerūt ferrea vates
Jn qb9 oñe uephas scelex q3 nephanda pp̄ago
primū inuasit orbem modo fama est nūcia veri
Vtraq3 sub iusta librato tempora lance
Non mora clamabis nisi mentis lumīe captus
O terra o celum nihil hic equale videtur

Exo di xvii

Primi Regum xvii

Exodi xvii

Per ensem verbū dei intellige Nā a seculo nō est auditum Orthodoxos Episcopos hoc mū di gladio v sos aduers9 Hereticos qn̄ illis extrema pena erat anathema Jmo legitur diuus pr̄ Augustinus apd Cesaris prefectos orasse pro donatistis plusq̄m Hereticis hoc ē seditiosis latronibus addens causam ne nō essent qui possent sanari atq3 demōstrans profuisse ecclesie Hereticox pertinaciam. tm̄ abest vt veterx epōx exemplum vllum habeant isti incendiarii z omnium sacrarum litterarum ignari principes mundi potius quam episcopi

Aurea sũt certe quibus indita nõia ferri
Nostra sed a ferro. vel si quid durius illo est
Nomen habet apte si danda vocabula rebus
Exilium virtus queritur. vestigia rara
Illius in toto vel nulla videbis in orbe
Victa iacet pietas. celos astrea petiuit
Nullus amor patrie reuerentia nulla parentum
Nil defert cano iuuenis. nihil ipse magistro
Auditor cuius doctrina pectora sancta
Expatiatus habet pecude vt sit dignior ipsa
Cui sermonis opem natura negauit & vsum
Quid de pace loquar. qua nil prestãti9 orbi
Donũ aliud celo. demissum munere diuum
Nunquid et illa suis sociata sororibus. atro
Puluere sparsa caput pugnis et pectora tonsa
Cogitur ire comes. totoq3 exul in orbe
Et qua terra iacet gelidam diffusa sub arcton
Et qua nubiferum se pandit rursus ad austrum
Vnde hyperionia surgit lux lampade clara
Atq3 vbi circũfluo se mergit in eq uore Titan
Occupat imperium mars saguinolentus. & omem
Bellisono fremitu mũdum quatit. in sua rura
Nõ modo turba virum sed femine9 ruit ordo
Ira odium comites. luctusq3 timorq3 mineq3
Insidie. fraudes. iniuria. visq3 rapina
Corruit añ diem fraterno vulnere frater
Filius abrũpit fatalia stamina patris

Exulat omnis reuerentia atq3 pudor

Bellorum orbis est plen9 neq3 est vlla future pacis spes

Et gnati genitor.nature lege minuta
Filia maternos monitus cõtẽpnit.et odit
Rurſus et in gnatas frigeſcũt pectora matrum
Non eadem geminas patiuntur tecta ſorores
Non ſocer in generum.nõ in ſocrum nurus ipſa
Pectora fida gerit.ſed enl mirabile dictu
Quos idem iũgit lectus diſcordia frangit
Hec vbi vis marti terras graſſata per omnes
In ſua verba hoĩes victos iurare coegit
Legibus impoſitis ſpatioſi limite regni
Non expleta tñ ſitis et cõtenta quieſcit
Ad ſuperos molitur iter.coeloq; potiri
Cogitat.aſtricolis veteri de ſede fugatis
Si faueat voto.et ſi fortuna labori
Nanq; tot inſignes ꝑ Chriſti nõie teſtes
Supplicium capiti paſſos.quos ſãguine coelum
Indubitata fides atq; enthea pectora patrum
Affirmãt emiſſe ſuo.deducere olimpo
Ferrea ꝓgenies.hoĩmq; nepharia turba
Conatur.coelumq; ſua ditione tenere
Non ſecus anguipedes cõgeſtis mõtibus.olim
Affectaſſe viam Iouis ad ſublima tecta
Phoebei cecinere viri.quos Iupiter ictos
Fulmineis iaculis terram deuoluit in imam
Hinc nemus ethneum phlegrais vſq; ſuperbit
Exuuiis.poſitiſq; deum cum laude trophoeis
Nulla vel in toto quam non victoria veſtit

De temera-
rio hoc gñe
hoĩm loqui
tur qui hoc
tẽpore cũ ſe
euãgelium
hñt in ore ſi
mores ꝛ vi-
tã ipſoꝝ in-
ſpicias deie-
rabis euãge
lio palã in
dixiſſe bellũ

Arbor ineſt luco.tenet hec immania Xancti
Terga/patris diuũ ſeruant veſtigia flãme
Scintillãtis adhuc. qua late ſilua coruſcat
Suſtinet hec rictus patulos.atq; arma Mimãtis
Illa gerit Centũ nudos Aegeonis enſes
Illa ſub Enceladi ꝑmagni põdere nutat
In terram poſitura comã.niſi Caonis arbor
Caſum fulciret vicino ceſpite Creta

De temera rio hoc et prophanoꝝ euãgelicorũ genere hec dicta accipe ore deũ con fitẽtiũ factꝫ vero negãti um.ꝛ virgi nꝫatẽ vt rẽ impiã auer ſantium

Sed neq; virgineas turmas dignãtur honore
Ethereo.quaꝝ pedibus calcata voluptas
Inſidioſa iacet/que dulcia furta Diones
Fugerũt.tedaſq; ꝓcul fugere iugales
Vt cultore Deo ſua mẽbra cubilia digna
Preberent /niueiq; placerent dote pudoris
Tandem ut victrices anime poſt fata quieſcet
Sedibus etheriis:diuum menſaſq; coronent
Nectar et Ambroſia veſcentes oĩe per euum
Non minus impietas fidei confeſſio nomen
Quis dedit/inſultat ꝓhibereq; certat Olimpo
Quos neq; ſupplicium.neq; dicta minãtia Regum
Et neq; blanditie cõdite melle ſuaui
Verba nec ingentes auri ſpirantia montes
A ſemel amplexo potuerunt flectere Chriſto
Tam bene celeſti caluerunt pectora flamma
Hos nũc obſcuro quo neſcio carcere claudũt
Tempus ad extremum.venient ſub iudicis ora
Cuncti hoĩes/expectaturi premia factis

Digna suis. iter ad manes seu detur ad astra ☞
Sic furor Eumenidum mortalia corda gubernat
precipitesq; rapit per rerum deuia mentes
pectora sic hoim plutonia regnat Enyo
☞ preteream sicco quot sectis dissecor ore
Ipsa nouis. aut doctrine mala semina false
heresiarcharum veterum de fontibus orta?
Veri pastores quorum clausere meatum
Viribus admixi sūmis / sudore per artus
Guttatim labente graui sub pōdere pressi
Dum virides ramos scatebris obstacla portant
Arboribus vulsos quas silue sponta nutrit
pabula ne armenti viciaret pestifer humor
Nunc iterum effossis venis per ouilia magno
Murmure labuntur riui. qui pascua fedant
heu dolor vnde bibūt pecudes pecudūq; Magistri
Ignari vitrea condi sub imagine virus
Nūc queritur senium fessasq; in corpore vires
portitor inferni. solitoq; capacius optat
Nauigium. ripasq; minus distare precatur
Tot veniant etenim volitātes littora circum
Transmittende anime. fatali humore perempte
Noctes atq; dies insōnes ducit in vndis
Iratusq; suo metitur flumina Conto
has vbi deposuit ripe interioris harene

Catabaptistas itelligit idq; genus hoines q̄ sui capitis temeritate purissimū Dei vbū nouis adulterant glossematis sūt etiā hos e q̄ aiūt pauli epistolas nihil ad nos pertinere a lib Christū nō passum pro toto mūdo sed pro iis qui eius mortem anteccesserūt. quidam aūt solius peccati orgialis culpam illum abstulisse iu a morte et hoc suadent mulierculis De quibus ii Timoth iii rc. Atq; hec omnia vt suam tueantur hypocrisim ne questus sibi pereat Imo sunt qui scortacionem re certe negant peccatum si nō verbis qm̄ palam cōniuent ad fedas sacerdotū scortacōes imo in suū cōtū illis abutūt dānātes honorabile inter omnes cōiugium

Non mora. cimba redit plures vectura p vndas
Sceptrigeri reges passim cū paupe turba
Diffusi p trāstra sedent. queremoīa nulla
Vel de cōtemptu vel de pstātia honorum
Eacus aduectas inferni regis ad oras
Ire cateruatim iubet ocius ante tribunal
Hic sedet hic sortes incertas versat in vrna
Stant anime pauide circum. timor oībus vnus
Quam capiant penam p admisso crimine vite
Ast vbi iā didicit cōmissa piacula iudex
Horrida tum demū sententia fertur ab ore
Que generi scelerum penā oībus irroget aptam
Hec ferat eternos gyros ixionis orbis
Copia tātalee sitis et famis vrgeat illam
Inter aquas refugas et pxima poma palato
Illa medusei morsu lacerāda molossi
Non moritura tū nec defūctura dolore
Illa sub aerii sudabit vertice montis
Exercenda tuo ruiture sisiphe saxo
Vultur edax aliam rostro terebrabit adunco
Sit quoqz letheas que pstillantibus vrnis
(Vt ples Danai) ptusa in dolia semper
Fūdat aquas nimium vano impediēda labore
Et chorus eumenidum seuus stridore flagelli
Infligat penas aliis pendentibus aura
Sublimi pedibus sursū colloqz deorsum
Cōuerso, manibus crudele in terga reflexis

Christe quousq; tuũ serpãt ꝑ ouile venena
Atq; tuas populentur oues cõtagia lethi
Vix etenim primis cõtacto gramine labris
Aut ore admoto potandas amnis ad vndas
Dulces exhalant animas vis tanta veneni
Eheu neglectis caulis sua cõmoda querũt
Pastores. mollis sectãtes ocia vite
Dũ versi in fures pietatis imagine sũpta
Subfossis scrobibus ꝑ noctẽ lumine subter
Aut foribus fractis, laceriue foramine tecti
Caulas ingressi seuoꝝ more luporum
Nec dulces vndas nec idonea pascua querũt
Lanigeris gregibus. nec triste licaone natum
Voce abigũt animal. quod noctibus atq; diebus
Ore cruentato pleno insidiatur ouili
Nec succo viuũt cõtenti (dũ aluus inanis)
Quo sistenda fames/ouibus si rite laborẽt
Nec pastoricium satis est virentia contra
Frigora vestiri. nũc molli vellere corpus
Mactant deglubunt laniãt vellũt spoliantes
Morsibus arrodũt miserãdas intima ad ossa
Visceraq; ore auido pascũtur adesa voraces
Si quis Paulina formetur ꝑsul amussi
Debeat expositus (quẽ se vocat) esse minister
Oĩbus. et populo pastor seruire fideli
Spargere per caulas diuini semina verbi
Maior doctrina reliquis, maior pietatis

Lege Hiere mie vi. et Michee iii Lege Amos q̃ntũ caput et Joãnis x

Legite qui ambiũt episcopatum Descriptio veri episcopi Prime ad Timo. iii Ad Titũ primo

Officio. vigilet dum credita turba silenti
Nocte tacet. dulci sua lumina victa sopore
Luceat inocue vite. & mor integritate
Non vitreas miretur opes. ludibria sortis
Ambigue. spinas quas Christus ptulit ore
Soletur mestus. facilis succurrit egenis
Dem submoueat litem natumqz tumultum
Cordaqz cuctor fraterna pace ligabit
Proteget inocuos peccantes corriget ipse
Ut mitis Genitor. nō seui more Tiranni
Sit procul a fastu. questu simul ambitione
Et se mortalem. necnō quibus imperet ipse
Cogitet esse hoies. nō muta animalia ventri
Dedita. que vultu pascuntur gramina prono
Causa ouium debet caput obiectare periclis
Nedū fortunas. si res ita postulet. atqz
Cōmunem spectat. nō que priuata. salutem
Sed quotus hec prestat nūc toto presul in orbe
Aduersa potius quis nō ex parte laborat
Qui gestant mitram mihi crede in fronte bicornem
Atqz pedū. argenti qd lamina vestit & auri
Deniqz quos certe pecule. ritus & amictus
Solennes tituli speciosaqz nomina vite
Cōmuni a populo remouent. genus vnde videri
Spirituale volūt. gens sacra Deo. celoqz ppinqua
Plus aliis. tñ haud germani presulis vmbram
Contingūt. quis extrema in pelle nitescūt

Mat xiii
Mar iiii
Luce viii

Cōditiōes boni episcopi

Rara auis christian⁹ et bonus episcopus

Si licet excussos istos inuerte silenos
Intus alexandros cresos xerxesq; darios
Atq; cuius vidit tā crebros Roma triūphos
Atq; alios(fuerāt qui cōdito ab orbe)tirānos
Inuenias. sil' esophos ꝯ sardanapalos
Harpyias nusq̄ flectētes lumina ab auro
Ieiunosq; lupos. gryphes. seuosq; leones
Quales p̄terea mecenates studioꝝ
Res clamat. sil' ꝯ bona pars testātur eoꝝ
Qui glabrata gerūt limata in vertice sūmo
Dedita gēs vētri frugesq; absumere nata
Et nūmer⁹ tm̄. ꝯ telluris inutile pōdus
Quos si forte roges quo flectes orphea casu
Aut quāta in versu p̄or adsit sillaba muse
Ignorēt asini bipedes aut si tria verba
Et latio dicas. arabū te voce loquutum
Esse putēt. tibi p̄cōtāti. quid crocodil⁹
Quercū rñdēt. qd q̄rc⁹ dura: volucrem
Sic fit equus phoenix sic fit p̄nas⁹ achātis
Nō mirꝝ. cū sit cartacea tota suppellex
Quo nūmerāt Christo p̄culaꝝ murmura codex
Et. mihi nūc periit nomē celeste volumē est
Hem. dormi secure. titl'm si q̄ris hētur
Attamē his passim dñi vineta videm⁹
Tradita. ꝯ hos sūmo positos fastigio honoꝝ
Sed qd in ede sacra dño. p̄ secl'a mlta
Edificāt: aut quid cōmissa in messe laborāt

Hos prepo steros sile nos sepul chra dealba ta vocat ch[r]istus Ma[th] xxiii

Ecclesiasti coꝝ mlti ho die oim bo naꝝ lr̄aꝝ sūt rudes

Preter breuiarium qd vocāt nihil hn̄t librorū sacrifici nō pauci hodie et vltra hūc ineptissimū quendā et insulsissimū codicē qui Dormi se cure inscribi tur aut ali quem id ge n⁹ alium

Nempe quod archadie porcus vastator agroꝝ
Et.que latois calidonia misit in arua
Aut quod apũ fuci faciũt p cerea castra
Officõ fũctũ se credit quisq3 soluto
Horaꝝ pẽso.cum sacra pegerit ara
Aut cum terrifico repleri t templa boatu
At lõga interea sentit ieiunia verbi
Grex ouium: quod vite alii sua pabl'a prebet
Et quod spargẽdum diuina voce iubetur Mar vlt
Nos surdis loquimur.nihil hoc sermone mouet̃
Arcadici fratres.sed multo impensius.oẽs
Indulgẽt genio.bene curata cute viuunt
Incustodito lupus ore ferocit ouili
Aspice vt incedũt trepidãte abdomine ventre
Vtq3 pedes crassa mẽbroꝝ mole laborant
At docti esuriũt thesauri diuitiaꝝ
Quas muse.quas phoeb⁹ habet: charitesq3 benigne
Quas sil' afflati diuino numine vates
Et quas.obscure pulso velamine nubis
Paulus sublimi mundo patefecerit ore
Sũt lacere vestes.sũt mẽbra exhausta labore
Insumpto studiis.nidosq3 colunt alienos
Pro quibus est ingens numerãda pecunia in annos
Hic inopes vitam studiis solantur amenis
Fortuneq3 ferũt infracta mẽte pcellas
Dum veniat tempus.veniat foelicior etas
Qua pulchris studiis veteres renouẽtur honores
Et solito pcio docti censetur Homeri

Legite vos
p deũ obte
stor Ezechi
xxxiiii Amos
iiii ꝛ vi etiã
Michee vi
caput Ape-
rite tãdẽ o-
culos obse-
cro q̇ vos
pro p astori
b⁹ eccl'ie vẽd
icatis id si fe
ceritis pro ce
rto scitote
nos vẽtu-
ros ad vos
atq3 oscl'ã etiã
pedũ vrõꝝ
huiliter peti
turos tãtũ
abest vt vel
tãtillũ iobe
diẽtie ɔtra
vos si veros
pastores a-
gere velitis
moliamr |
ꝛ nouã ecle
siã vt qdã
mẽdacissĩe
de nobis
fabulãtur i
ducere pro
fitemr ꝛ co-
gnoscimus
vnã sctã3 ca-
tholicã ꝛ a-
postolicã ec
cliã ab hac
inuicte deo
nllã creata
nos sepabit Am: Et in huius obedientia parati sumus saguinem effundere

O vtinã fusi. cito talia secla currant
parcaꝝ. crassosq3 Midas in tartara voluant Digi

grãciscens Dormordus Malmogeñ Vrbis Ecclesiastes
Chr̃iano lectori grãm optat et pacem per Christum

AVdistin Lector amice lamẽtãtem ecclẽsiã?
Miseret ne tãte calamitatis? pudet ne istoꝝ
qui hui⁹ nõie se vẽditãt? cui⁹ oĩm sũt pniti
osissimi et seuissimi persecutores? facile id agnoscas
ni fallor in istis quorum impietas manifestior est q̃
vt latere possit Voꝝ q̃m extra hũc albũ etiãnũ. se ab
rupe audio quosdã cucullatos. fuerit certe operẽptiũ eti
ã hoꝝ institutũ ex hieronĩ p magnũ illũ Erasmũ Ro
terodamũ discriptiõe idicare. atq3 antithesi quadã
veros monachos cũ his q̃ hac nrã etate se monãchos
vanissie glãnt cõpoẽre. vt etiã hic rẽ ecclie deploratis
siã3 esse videas Vẽz culpã isti abiciũt in epos ⁊ ecclie
pceres/solisq3 iis ⁊ sclaris⁹ ut vocãt sacrificis accep
ta ferũt mala q̃ patiũt. si tñ mla dici debeãt. et nõ po
ti⁹ bona. q̃ si sapiũt intelligere possẽt ad resipiscẽ
tiã iuitari se a Deo vt salui fiãt proĩde aperi q̃so o
culos Lector amice Ex diui patris hieronimi vari
is lucubratiõib⁹. elicere liquet monachismũ ipi⁹ tps
nihil fuisse aliud quam celestis vite meditatiõem. at
q3 hui⁹ mũdi tã seriã abnegatiõem: vt vel meminisse
ei⁹ pudẽret hic tñ iteri res manẽbat itegra. si quis ita
cẽsuiss3 Cũ hodie iubeãt aut sua relĩqre. ⁊ aliena im
pudenter mendicare. aut certe fraudatis heredibus
ipa coenobia sua re locupletiora efficere nullo iterim
eius iure quo vel sibi vl' aliis necessitatem patiẽti
bus subueire possit. relicto. adeo vt hinc pleraq3 eti
am pauperum mẽdicantium fratrum si diis placet
monasteria inuenias ditiora q̃ aliquot huius mũdi
principum arces ⁊ castra Manẽbat cõmigrãdi remi
grãdiq3 quocũq3 vellẽt potestas et iam sic affigũtur

Magnus il
le Erasm⁹
Roterodamus

Nostrates
monachi õ
nẽ ecclie ca
lamitatẽ in
epõꝝ ecclie
proceꝝ viti
a reiiciunt.

Diuus pa
ter Hiero
nimus

Monacha
tus celestis
vite medi
tatio.

Monachis
olim res su
a manebat
itegra. nũc
aũt suis ab
iecti potius
q̃ relicti v
ndiq3 corra
dũt aliena.

Monachis olim manebat summa libertas

vni loco vt extra eum non liceat sperare salutem Manebat dulcissimum ac liberrimum ocium at iā sic obruuntur inutilibus negotiis vt nusq̄ liceat videri grauiorem seruitutem Ad studiū/ieiunia/psalmos vigilias aut suopte incitabātur animo aut exēplis īuitabātur Nunc vero huc adiguntur hominum constitutiunculis ne dicam ꝑscriptis doctrinis ꝗ traditionibus quibus frustra certe colitur deus Studium vero litterarum apud hos aut omnino extinctum est aut certe eiusmodi vt nihil minus quam studium litterarum dici possit. dū sic exulant sacre littere. regnant aūt ꝓphane ꝗ pro bonis litteris locum occupāt queq; pessime. sophisticces nimirum eaq; dialectica quā ne ipse q̄dē ītelligeret Aristoteles ꝓ sacris illis doctoribus Cypriano Hieronimo Chrisostomo Augustino Ambrosio idq; genus immenso sctissimoꝝ patrum atq; doctissiōꝝ viroꝝ catalogo. quidam Aristotelici doctorculi regnant sic tumidi sic elati vt non alio quam magistrorum nostrorum nomine se compellari sinant Quid de ieiuniis/psalmis/vigiliis/queso dicam Vt vt hec illos magno vēdere pati cogat Certe quod ad tremēda illa et corporis et sāguinis domini misteria suos sacrificos prescriptis penis adigunt/nemo vnquam ferre poterit qui nouit quā sit horrenda res huc accedere aliis cōditionibꝰ quā quas ꝑscripsit tum Christus tum vas illud electionis diuus Paulus quando huc nos inuitare debet fructus passionis dominice huiusq; memoria quam idcirco anunciare iubemur quoties hec celebramus misteria Alias comesturi et bibituri nobis iudiciū et cōdempnationem accersentes nobis ipsis culpam innocenter occisi corporis et effusi sāguinis Jesu Et preter hoc maxime horrendum scelus etiā suas has

Matr xv
Esaie xxix

Studia litterarꝫ inter monachos ōnino extincta

Horribilis missarꝫ abusꝰ apud nostrates monachos
i Cor xi

missas tanto vēdūt vt quo sentiunt harum questū vberiorem hoc plures sacro sacerdotio initiari faciūt nihil pēsi hn̄tes q̄ta mor gravitateq̄ta doctrina pollere hos volunt tū sacre littere tum sacri sanctorum patrum canones. hinc missarum nullus est finis quarum virtutes et merita ita mundo venditarunt vt in his summam salutis pene vniuersus orbis collocaret iam aliquot anteactis annis et tāto sibi redimeret vt iam aliquot monasteria diuitiis superent et opibus multa pncipum et regum dn̄ia O scelera O impietatem/ Tanta Tamq; tremenda misteria tanto ne seruire debent questui: tanto luxui: tantis opibus: tātis deliciis: his ne rebus merebimur hodie cene dominice fructus passionis Christi exuberantissima merita quibus cōtemnendis cōculcandis et Christus et omnes eius discipuli grati fuerunt Deo patri: Hinc hinc inquam factum est (heu dolor) quod bona christianorum pars et cum his sapientie religionisq; (vt videri volunt) antistites recte se deū coluisse putat si templa si turres si regia pallatia vētribus quibusdam ociosis erigat si hoc curet vt omnia boatibus organis musicis cātibus non itellect' intonent. si sole lucente nihil tā non cere oleiq; pdatur. si serica attalcaq; veste in tēplo nebulo quispiā fulgeat paupibus interim inedia et algore pereuntibus. si statue auro et argento plusquam gentiliter exornentur Ante statuas et imagines genua flectim' caput nudamus et cōfratres commilitonesq; nostros imo sanctos celestis patrie cōciues elati pterimus cōtemnimus. statue et altaria magnis sumpti' bus frustra adornantur et tot virguncularum puellarum que pudicitia ob penuriam periclitatur Tot (vt id repetam) cereos et lampades clara die accē

Monachi nullū hodie hn̄t in ordinādis presbiteris delectū

Missar̄ q̄st' opulēta reddidit monasteria q̄ tam paupertatis professione gloriantur

Preposter' dei cultus

O stultā religionem

Leg de hac re diuū hieronimū ad nepotianū de vita cleric or̄

dūt quū īterim mltl mliciclis cādela ad quā noctu
opēt desit Verū vt redeā vn̄ digressꝰ sū Vestitꝰ hic
erat siplex. nec is tn̄ pscriptꝰ. sed suo cuiqꝫ arbitrio
sūptus. nō qui pdigiosa nouitate faceret insignē ꝗ di
gito demōstrādum. sed qui simplicitatē christianam
p se ferret. Nūc vero ex solo habitu estimat monāchꝰ
atqꝫ ob huiꝰ depositionem infami apostate nomine
proximum traducere nō pudet. etiā eos qui summi
ecclie pceres esse volūt Tam sanū scꝫ ē his patribus
cerebrū Tale hñt iudiciū. ꝙ sal esse volūt terre Tam
egregie sapiūt. qui oēs nos ex suis pscriptis. veluꝰ
ti diuinis oraclis pēdere volūt. paruifaciūt quibꝰ cū
viuas quā sis corruptis moribꝰ sordidā cappulā. vt
sic loquar. si deponas vt hereticū. vt ecclesie hostē
ad mortem vsqꝫ te psequūtur Sed quid horum iudi
tium alicuius facias amice lector? Vbi ipsi tales etiā
sunt. vt si neges Christi mortem. si Christi iustitiā
non sunt egre laturi. modo ipsis permittas suum qs
tum / fastum / suas venationes / suas delitias Voto
rum in hoc monachatu nlla erāt vincla. deniqꝫ si quē
forte sui istituti penituissꝫ. tota demū pena erat incō
stātie nota At ꝙ hisce tporibus. qbus artibus / quali
pietatis ptextu / qbus pmissiōibus / qbusve illiciis /
his vinculis illaqueāt etiā innocētes pueros. quibꝰ
si inesset vel mica euāgelici salis. vererēt qd dicā pu
eris imo adulte etatl hōibꝰ hūc laqū iniicere vel ex
paulo didicissēt nō esse alicui iniiciēdū laqueū. sed cu
iqꝫ p dono sibi dato a deo ambulandum. siue velit
celebs siue ꝯiugꝫ viuē Iā monachatus titulꝰ nec a fūc
tione clericatꝰ quēpiam remorabatur. adeo vt ex nl
lo ordine sepius deligerentur epi. quod hic inuenire
liceret qui essent in sacris litteris exercitatissimi ꝗ
soli ad epatū idonei sūt Quod si hodie fieri posset

Monachis olim non erat prescriptus vestitꝰ. qua de re vel Augustini legē Regulam et diui patris Benedicti.

Votorum nulla erant veteribus monachis vincula.

1. Cor vii Et legas oro hac de re diui patris Chrysostoi in Genesim Homiliā lviii.

certe haberemus multo feliciorem ecclesiã. dum huc honoris rapiuntur ex principum aulis qui ſolis cartis ſcribēdis, ne dicã exhauriēdis paupꝫ ſcrinijs ſũt adſueti At qd dicã? pudet amice lector plura referre de noſtre eccl'eſie calamitate. ❧ Illud te orat im noviſſime velim. vt qui hodie regnat monachatu vale dicto in vnico ſeruatore noſtro Chriſto Jeſu. ſalutem tuam colloces. quã diſces nõ ab ullis hõim doctrinis. ſed celeſtibus oraculis que tradũt tibi ſacre littere. atqꝫ in his precipue pauli ep'le quas ſi diligẽter pioqꝫ aĩo ter quater ve ꝑlegeris. diſpeream ſi nõ mutaberis in alium virum. modo huic tuo pio ſtudio frequẽtes caſqꝫ ardẽtes ad deũ oracõnes intermiſceas. ſic enĩ futuꝝ eſt vt daturus ſit tibi ſapiẽtiam illam vere celeſtẽm qui ſolus eſt ſapiens cui vt me quandoqꝫ tuis in precibꝰ cõmẽdes maiorem in modum abs te cõtendero Vale foelix in dño Ex Malmogia Idibus Auguſti

Anno 1529

❡ Offẽ[illegible] et te qdã in hoc libello errata lector optime qd certe nos nõ latet: verũ id nulla noſtra culpa qui pꝰ oĩe noſtrũ corrigẽdi ſtudiũ nihilominꝰ coacti ſumꝰ calchographi deſiderare diligentiam nõ vulgarem Cuius rei vt aliqũ periculum facias ſcito archethypon cum ſua imagine iterum atqꝫ iterũ a nobis correcta cõſtanter habere in luminari ep'la impoſturas ipſorum licet ille cõſtanter impreſſerit epiſcoporũ vt hinc reliqua eſtimes et ipſe quod occurrerit errotis boni tũ cõſulens corrigas Vale et viue in chriſto Jeſu domino noſtro Atqꝫ pro nobis Deum ora ❧

Non cupit abrogari õnem monachatũ: ſed eum corrigi qui nũc in ſolis ceremonijs ſitꝰ eſt qs quo habemus plures hoc Judaiſmo ſumus viciniores qm int chriſtiãnos cereõi ar perparũ pietatis vere multuꝫ eſſe ꝯuenit quãdo ille modicũ ſunt vtiles hec vero valet ad õnia hñs promiſſiones vite pñtis et future

Impreſſum Malmogie per Olauum Vlrici in Vigilia aſſũptiõis Marie

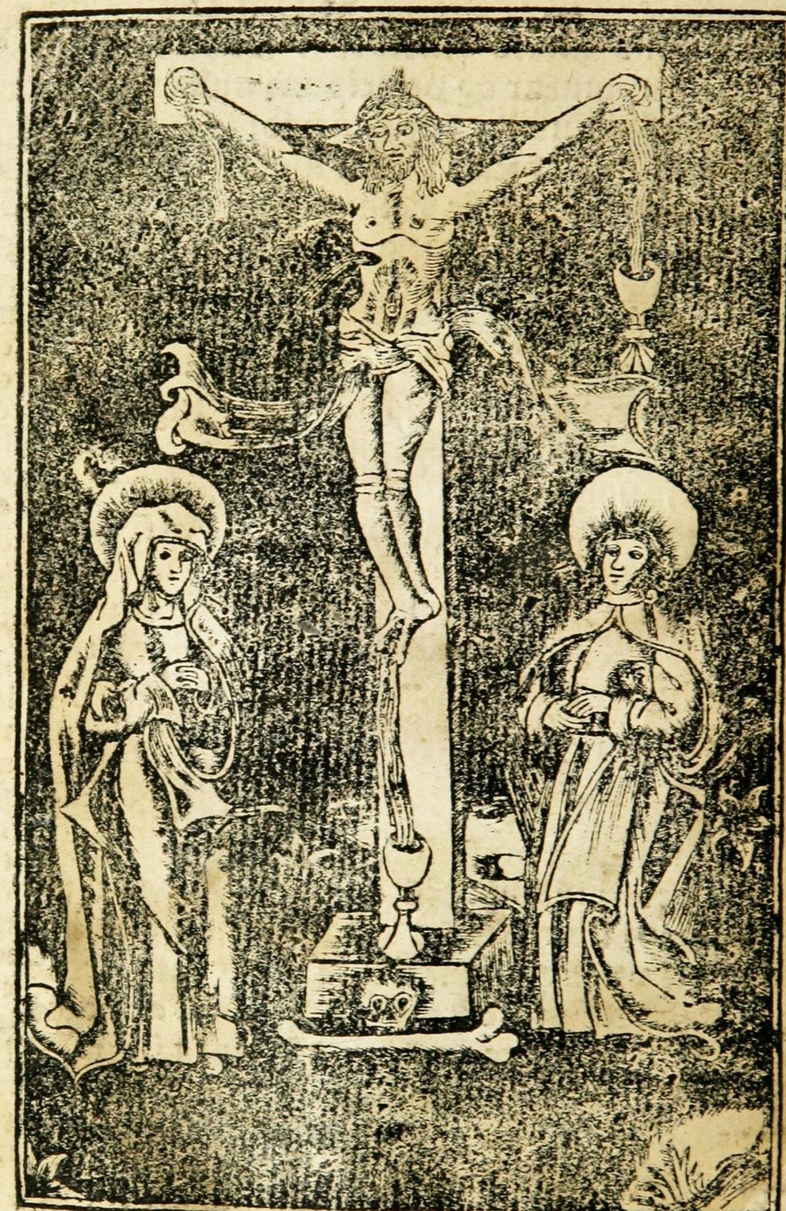

Foto 485